



Flommen 2000 ved Mosses. Beboerne måtte evakueres i tre måneder. Foto: Fjellanger Widerøe

## Flom- og erosjonstiltak – manglende finansiering

Drikkevannskilden og friluftsområdet Vansjø er preget av for høyt innhold av næringsstoffer og partikler. Flom i Vansjø, og erosjon og ras langs elveløpene skaper problemer – og det er et stort behov for tiltak. Men hvem skal finansiere tiltakene?

### FLOMTILTAK I VANSJØ

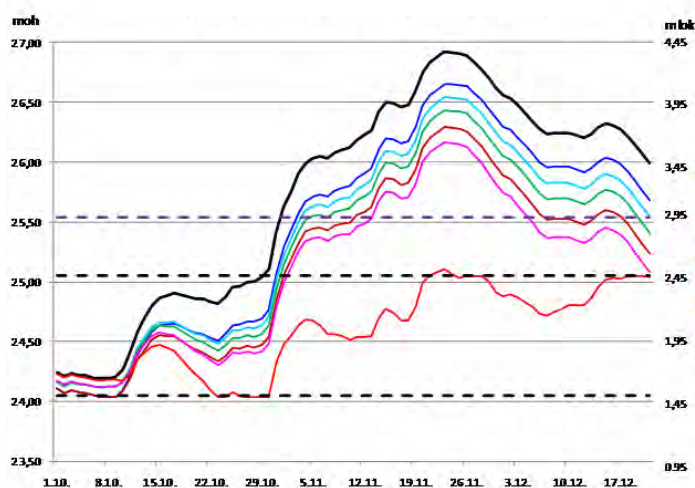
Vansjø rammes hyppig av flom. Flommen i Vansjø høsten 2000 var kostbar og krevende for innbyggere og lokalsamfunn. Den truet og rammet infrastruktur. Veier ble stengt, avløpsanlegg ble satt ut av drift og jordbruksarealer sto under vann. Det er også godt dokumentert at flommen hadde meget negativ effekt på vannkvaliteten i vestre Vansjø.

Vi kan anta at hvis oversvømmelsene rundt Vansjø høsten 2000 hadde vært unngått, ville vi sett resultater av tiltakene som allerede er gjennomført tidligere. Sannsynligvis ville vi heller ikke fått så store oppblomstringer av giftige blågrønnalger som førte til "badeforbud" syv år på rad.

Den eneste måten å få en permanent løsning på flomproblemene i Vansjø, er å øke utløpskapasiteten. Det kan enten gjøres ved å sprengte vekk trange partier og skjær i Mosseelva i kombinasjon med en kort avlastningstunnel, eller å lage en flomtunnel fra Årvollbukta til Oslofjorden. Glommen og Laagens Brukseierforening har beregnet effekt av flomtiltak, se figur til høyre. Utvidelse av løpet i Mosseelva vil ha dårligere effekt enn flomtunnelen, og innebære inngrep i naturen.

Et foreløpig kostnadsoverslag for flomtunnelen er ca. 70 millioner kroner.

Beregnet flomvannstand for Vansjø høsten 2000



Glommen og Laagen Brukseierforening (GLB).

Beregnet vannstand i Vansjø under flommen i 2000 med dagens tappekapasitet (sort strek, øverst), med flomtunnel (rød strek, nederst). Alternativene mellom sort og rød strek viser hvordan vannstanden i Vansjø ville vært med flomtiltak i Mosseelva. Figuren viser at demping av flomvannstanden i 2000 ligger mellom 27 og 75 cm for ulikt omfang av sprengning i Mosseelva. For alternativet med flomtunnel er beregnet flomdemping på hele 177 cm.

## EROSJONSSIKRING I TILLØPSELVER TIL STOREFJORDEN



Ras ved Hobølelva i Våler høsten 2007. Rasstedet "mater" fortsatt Storefjorden med fosfor og partikler. Foto: Helga Gunnarsdóttir/Morsa.



Kraftig erosjon langs elvebredden i Hobølelva, bidrar med partikler og fosfor til vassdraget. Foto: Eva Skarbøvik/Bioforsk

Storefjorden, drikkevannskilden til 60 000 mennesker, er fortsatt preget av for høyt innhold av næringsstoffer og partikler. En viktig kilde til problemet er økende erosjon og ras i tilløpselvene til Storefjorden. En av årsakene til dette kan ligge i klimaendringer.

Ifølge rapport fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er det behov for tiltak på flere strekninger i elvene (totalt 40 km) i form av skånsom erosjonssikring eller skjøtsel. NVE har anslått investeringskostnadene til 73 millioner.

Med de nåværende politiske føringer og økonomiske rammer har NVE kun mulighet til å planlegge og gjennomføre pilottiltak på fire korte elvestrekninger som renner ut i Storefjorden. Totalkostnaden for disse tiltakene er på ca. to millioner. Vi har fått til et spleiselag hvor lokal finansiering (Garmin-fondet og SMIL-midler over jordbruksavtalen) dekker 2/3 deler av kostnadene. NVE betaler 1/3 del av tiltaket mot 75-80 prosent som er vanlig.

## UTFORDRINGER OG KOSTNADER. HVA NÅ?

I henhold til Forvaltningsplanens tiltaksdel kan det være behov for flom- og erosjonstiltak for over 100 millioner kroner for å nå miljømålene i Vansjø. Med de bevilgninger som er i dag, hvor NVEs regionkontor på Hamar totalt har ca. 20 millioner hvert år til skred-, flom- og erosjonssikring, sier det seg selv at de ikke har mulighet til å prioritere annet enn tiltak som er svært viktige for samfunnssikkerhet og beredskap. Vi ser derfor at det ikke er rom for å få gjennomført disse viktige tiltakene i Vansjø-vassdraget – innenfor dagens rammer.

Det er ikke i tråd med helhetlig vannforvaltning at kommunene (avløp) og bøndene (jordbruk) tar hele tiltaksbelastningen, mens viktige statlige aktører ikke kan bidra til

finansiering av nødvendige vannmiljøtiltak.

Det er derfor et stort behov for å øke de statlige bevilgningene til erosjons- og flomtiltak i vassdrag slik at NVE kan yte betydelig mer planleggings- og finansieringsbistand. Det er også nødvendig å ta opp igjen et helhetlig statlig samarbeid mellom Olje- og energidepartementet og Landbruks- og matdepartementet om disse viktige tiltakene.

Manglende statlig medfinansiering av flomsikring- og erosjonstiltak er ved flere anledninger lagt fram for politisk ledelse i Olje- og energidepartementet. Vi har hittil ikke nådd fram med vårt budskap.

*Vannområdeutvalget Morsa er et samarbeidsorgan mellom kommuner, regionale myndigheter og brukerinetersser for å bedre vannkvaliteten i vannområdet.*



Postadresse: Herredshuset, 1592 Våler i Østfold  
Telefon: 69 24 75 24  
E-post: hgu@fmos.no

Faktaarket er gitt ut med støtte fra Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif).